

NAPOVEDNIK ZAPOSLOVANJA 2022/I KAJ DELODAJALCI NAPOVEDUJEJO ZA SLOVENSKI TRG DELA ZA DRUGO POLOVICO LETA 2022?

Zavod RS za zaposlovanje med delodajalci z 10 ali več zaposlenimi dvakrat letno izvaja raziskavo Napovednik zaposlovanja, katere namen je vpogled v kratkoročne načrte zaposlovanja ali zmanjšanja števila zaposlenih ter morebitne trenutne in predvidene prihodnje težave pri kadrovanju.

V nadaljevanju so najprej na kratko predstavljeni ključni poudarki rezultatov letošnje pomladne ankete Napovednik zaposlovanja, ki smo jo izvedli v aprilu in maju, čemur sledi opis metodologije raziskovanja in podrobnejši prikaz rezultatov.

Ključni poudarki iz rezultatov Napovednika zaposlovanja 2022/I

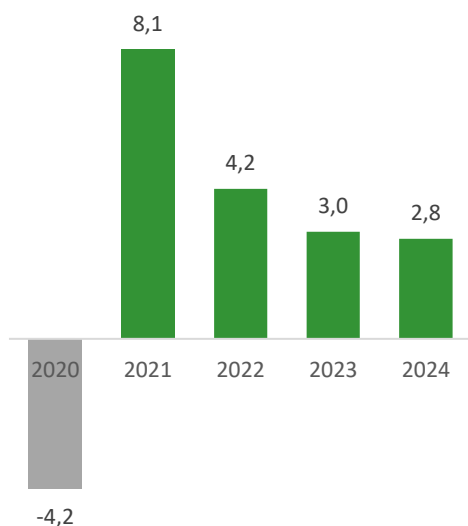
- Obeti delodajalcev so pozitivni, delodajalci napovedujejo 3,2-odstotno rast števila zaposlenih; predvidevajo približno 42.900 zaposlitev.
- Najbolj pozitivne napovedi glede gibanja zaposlovanja so v gradbeništvu, drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih in v drugih dejavnostih.
- V prihodnjega pol leta bodo najpogosteje iskani vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, zidarji, varilci, delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih in prodajalci.
- S pomanjkanjem ustreznih kandidatov za zaposlitev se je v preteklih šestih mesecih soočala že več kot polovica delodajalcev (54,1 %). Velika podjetja so se s pomanjkanjem ustreznih kandidatov soočala najpogosteje, to je v več kot $\frac{3}{4}$ primerov. Podatki kažejo, da se neskladja na trgu dela poglobljajo, težave delodajalcev z iskanjem kadra so vse pogostejše.
- Med poklici, pri katerih imajo delodajalci najpogosteje težave pri iskanju ustreznih delavcev, so vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, zidarji, delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, varilci, prodajalci, vojaki in natakariji.
- Težave pri iskanju kandidatov po mnenju delodajalcev v največji meri izhajajo iz problematike pomanjkanja kadra na trgu dela. Več kot dve tretjini delodajalcev svoje težave z iskanjem kadra utemeljuje z izrazitim pomanjkanjem (iskanega) kadra na trgu dela.
- 54,6 % delodajalcev v prihodnje pričakuje težave z iskanjem kadra.
- Za dejavnosti zdravstva in socialnega varstva, gostinstva, prometa in skladiščenja ter gradbeništvu je značilen najvišji delež delodajalcev, ki v prihodnje pričakujejo težave z iskanjem kadra. V omenjenih dejavnostih več kot 60 % delodajalcev predvideva, da bodo v prihodnosti imeli težave z iskanjem kadra.

Nekaj podatkov o izvedbi statističnega raziskovanja Napovednik zaposlovanja

V letošnjem aprilu in maju smo na Zavodu RS za zaposlovanje izvedli fazo zbiranja podatkov na reprezentativnem vzorcu delodajalcev, ki zaposlujejo 10 ali več delavcev. V anketiranje je bilo zajetih 5.655 podjetij in organizacij, vprašalnik pa je izpolnilo 3.074 vabljenih delodajalcev, pri katerih je bilo zaposlenih 344.000 oseb. Vprašalnik je izpolnilo tudi 75 delodajalcev, ki niso bili v vzorcu in so zaposlovali 10 ali več delavcev. Pridobljeni podatki teh 3.149 sodelujočih so metodološko uteženi, kar pomeni, da ustrezno predstavljajo populacijo, to je delodajalce, ki zaposlujejo 10 ali več delavcev.

Kakšne so makroekonomske napovedi za leti 2022 in 2023?

BDP, realna rast v %, doseg in napoved

Vir: UMAR (2022)

MAKROEKONOMSKO OKOLJE

Po močnem lanskem odboju UMAR v letošnji Pomladanski napovedi predvideva 4,2 % rast BDP, ki se bo v naslednjem letu umirila na 3 %. Gospodarska rast bo letos v veliki meri izhajala iz rasti domače potrošnje, prav tako pa se pričakuje tudi visoka rast investicij in rast izvoza, ki pa bo nižja kot lani. Od ruske invazije na Ukrajino so največja tveganja za uresničitev napovedi povezana s potekom vojne. Zlasti to velja v povezavi z vplivom na cene energentov in surovin, ki so višje, daljše trajanje motenj je tudi v dobavnih verigah.

Trg dela

Naraščanje zaposlenosti in upadanje brezposelnosti se bosta letos nadaljevali, prav tako je pričakovati enak trend v prihodnjih dveh letih, le z manjšo intenziteto. Zaradi demografskih gibanj se bo krepil vpliv omejitev, povezanih z razpoložljivostjo delovne sile. S postopnim odpravljanjem omejitvenih ukrepov in ponovnim zagonom večine dejavnosti so se razmere na trgu dela pospešeno začele izboljševati že sredi leta 2020 in lani je zaposlenost zrasla na najvišjo raven doslej. Ob naraščajočem povpraševanju po delovni sili je lani močno upadlo število registriranih brezposelnih oseb (na 74.300 v povprečju leta). Po napovedih UMAR se bo zaposlenost letos povečala za 1,7%, število registriranih brezposelnih oseb

pa se bo nadalje nižalo in v povprečju leta se pričakuje, da bo znašalo okoli 61.100. Tudi v prihodnjih dveh letih se pričakuje nadaljnje izboljševanje razmer na trgu dela, vendar manj intenzivno kot letos. (UMAR, 2022, ZRSZ 2022b)

Ob koncu aprila je bilo registriranih 58.081 brezposelnih, kar je 4,1 % manj kot marca in 26,7 % manj kot v lanskem aprilu. V povprečju je bilo v prvih štirih mesecih prijavljenih 62.808 brezposelnih, kar je 26,4 % manj kot v enakem obdobju lani. (ZRSZ 2022b)

Na ravni Slovenije se je število delovno aktivnih v marcu 2022 glede na februar 2022 zvišalo za 0,3 %, na 915.400. Na letni ravni oz. glede na marec 2021 se je število delovno aktivnih zvišalo za 2,7 %. Na mesečni in letni ravni sta se zvišali število zaposlenih in število samozaposlenih. Glede na februar 2022 se je število prvih zvišalo za 0,3 % (na približno 818.400), drugih za 0,3 % (na približno 96.900), glede na marec 2021 pa število prvih za 2,8 % (najbolj v gostinstvu in v gradbeništvu) in število drugih za 2,1 %. (SURS 2022a)

Na letni ravni se je število delovno aktivnih oseb v marcu 2022 najbolj zvišalo v gostinstvu (za 15,6 %) in gradbeništvu (za 7,0 %). (SURS 2022a)

V Sloveniji je bilo v 1. četrtletju 2022 razpisanih 24.600 prostih delovnih mest, kar je za 6 % več, kot jih je bilo v prejšnjem četrtletju. Število prostih delovnih mest je tako ponovno doseglo najvišjo raven od leta 2008, odkar Statistični urad RS izvaja raziskovanje o prostih delovnih mestih. Povečano povpraševanje po novi delovni sili je bilo zabeleženo v večini področij dejavnosti. Letna primerjava podatkov, torej 1. četrtletja 2022 z enakim četrtletjem v 2021, na ravni Slovenije izkazuje za 49 % večje povpraševanje po novi delovni sili, kar pomeni približno 8.100 več prostih delovnih mest. Medletna rast je bila najopaznejša v gradbeništvu, kjer je bilo približno 2.200 več prostih delovnih mest. Letna primerjava prav tako pokaže, da je bilo tokrat večje povpraševanje kot pred enim letom v prav vseh področjih dejavnosti, razen v rudarstvu in javni upravi. Delodajalci z 10 ali več zaposlenimi osebami so v navedenem četrtletju razpisali okoli 15.700 prostih delovnih mest ali 63,9 % vseh prostih delovnih mest v Sloveniji. Na drugi strani pa je bilo pri teh delodajalcih 81,6 % vseh zasedenih delovnih mest. (SURS, 2022b)

Podobno o višanju števila objavljenih prostih delovnih mest govorijo tudi podatki ZRSZ. V prvih štirih mesecih letošnjega leta so npr. delodajalci sporočili ZRSZ 59.617 prostih delovnih, kar je 40,1 % več kot v enakem obdobju lani. (ZRSZ, 2022b)

UMAR-jeva Pomladanska napoved gospodarskih gibanj za naslednji dve leti predvideva nadaljevanje zmanjševanja brezposelnosti in nadaljevanje gospodarske rasti, kar bo skupaj z demografskimi dejavniki staranja prebivalstva (manjše generacije mladih, ki vstopajo na trg dela, ne nadomestijo večjih generacij delovne sile, ki se upokojujejo) krepilo pomanjkanje ustrezne delovne sile. Povprečno število brezposelnih naj bi naslednje leto znašalo 58.900, 2024 pa 56.800 oseb, medtem ko naj bi se stopnja

registrirane brezposelnosti zmanjšala iz 6,2 % (letos) na 6,0 % (2023), v 2024 pa naj bi znašala 5,7 % (UMAR, 2022: 41). Glede na zadnje dostopne podatke (konec aprila smo imeli 58.081 registriranih brezposelnih oseb) in pozitivne napovedi gospodarskih gibanj za prihodnja leta, bi v naslednjih letih lahko pričakovali še nekoliko nižje število brezposelnih kot napoveduje UMAR.

Kakšne so napovedi delodajalcev za drugo polovico leta 2022?

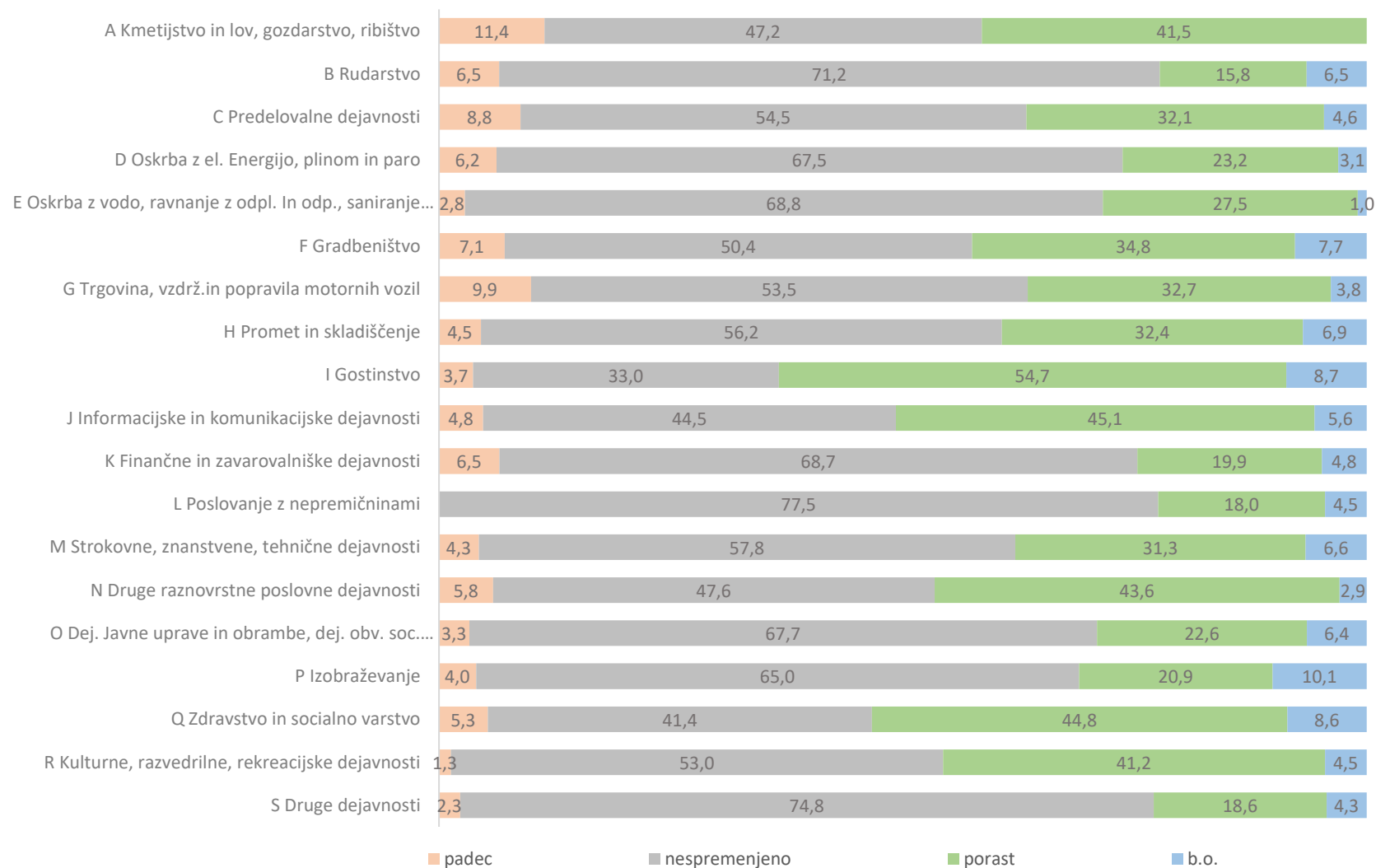
Tržna pričakovanja

Dobra polovica anketiranih delodajalcev (53,9%) v prihodnjega pol leta ne pričakuje sprememb v povpraševanju po njihovih izdelkih ali storitvah, delež podjetij, ki menijo, da se bo gospodarska aktivnost krepila, znaša 33,6 %, slaba desetina delodajalcev (6,5 %) pa pričakuje poslabšanje (6 % sodelujočih ni napovedalo gibanja povpraševanja po svojih izdelkih oz. storitvah).

Po dejavnostih so najbolj optimistični delodajalci iz gostinstva in informacijskih in komunikacijskih dejavnosti (54,7 oz. 45,1 % delodajalcev iz omenjenih dveh dejavnosti pričakuje porast povpraševanja po njihovih izdelkih oz. storitvah), sledijo delodajalci iz zdravstva in socialnega varstva (44,8 %) in drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti (43,6 %). Obratno največji delež delodajalcev, ki pričakuje upad povpraševanja po izdelkih ali storitvah, izhaja iz kmetijstva in lova, gozdarstva, ribištva (11,4 %), sledijo jim delodajalci iz trgovine, vzdrževanja in popravila motornih vozil ter iz področja predelovalnih dejavnosti (9,9 oz. 8,8 %).

Glede na velikost podjetij ali organizacij so pri napovedovanju rasti povpraševanja po izdelkih oz. storitvah najbolj optimistični veliki delodajalci (250 zaposlenih ali več), kjer porast napovedujeta dve petini (40,0 %) delodajalcev, sledijo jim mali delodajalci (10 do 49 zaposlenih), ki rast povpraševanja po svojih izdelkih ali storitvah napovedujejo v 34,1 % primerov, medtem ko je optimističnih 30,9 % srednje velikih delodajalcev (50 do 249 zaposlenih).

Napoved gibanja povpraševanja po izdelkih oz. storitvah po dejavnostih SKD v %

Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2022/I

Zaposlenost

Za prihodnjega pol leta delodajalci napovedujejo 3,2-odstotno rast zaposlenosti. V času anketiranja so delodajalci zaposlovali približno 686.800 delavcev, za prihodnjih 6 mesecev pa predvidevajo, da bo njihovo število naraslo na 708.700 zaposlenih. **Anketirani delodajalci načrtujejo, da se bo v roku 6 mesecev zaposlenost povečala za približno 22.000 novih delavcev,** večinoma zaradi nadomeščanja, nekaj pa tudi zaradi večjih potreb. Najbolj spodbudne so napovedi za **gradbeništvo** (9,1 %), **druge raznovrstne poslovne dejavnosti** kamor sodijo tudi zaposlovalne dejavnosti (6,1 %), **druge dejavnosti** (5,7 %), **gostinstvo** (5,4 %) **ter informacijske in komunikacijske dejavnosti** (4,5-odstotna rast). **Upad števila zaposlenih je napovedan za dejavnost rudarstva (8,8 % upad).**

Napovedana rast oz. zmanjšanje števila zaposlenih po dejavnostih SKD v %

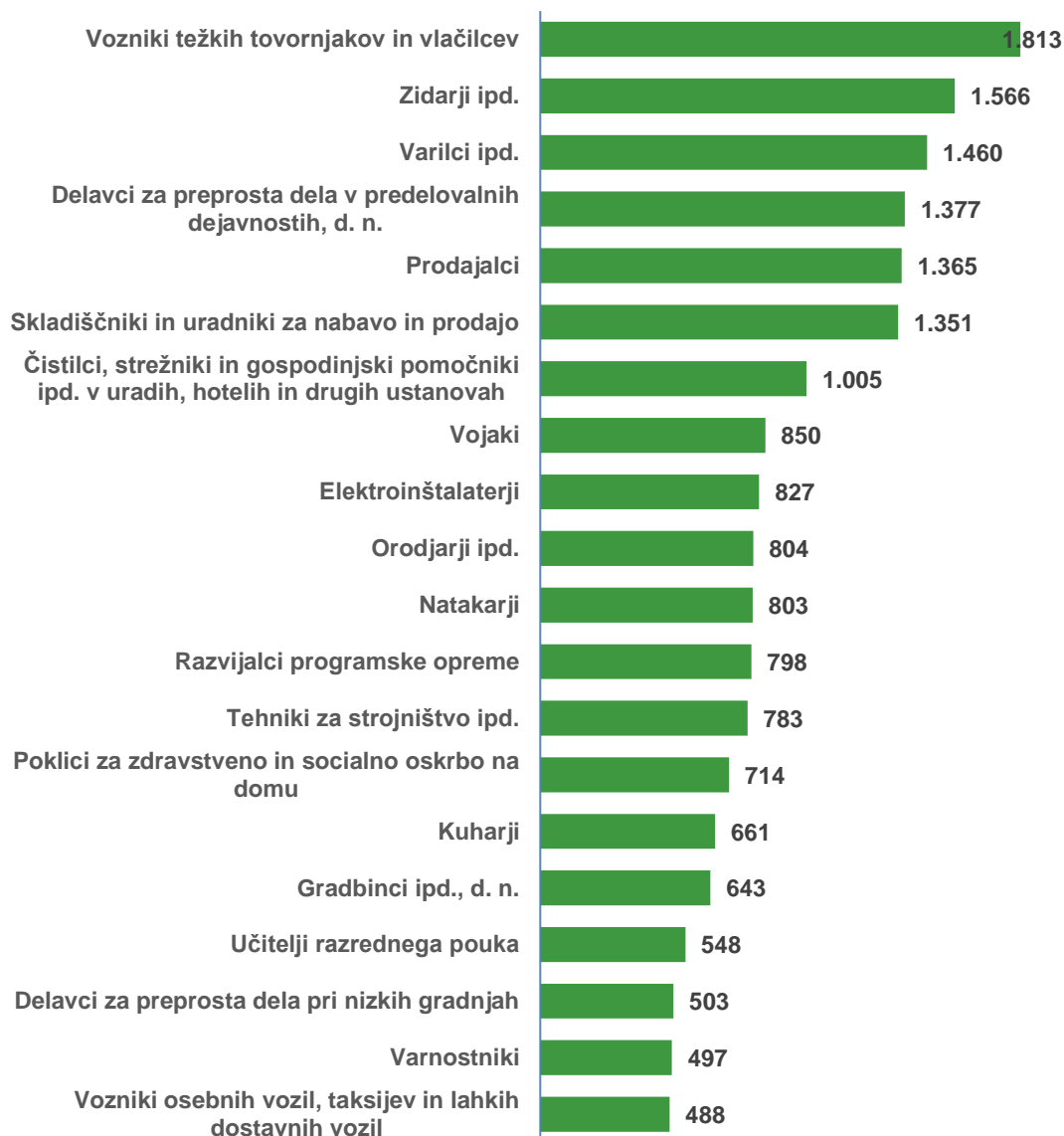

Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2022/I

Načrtovane zaposlitve

Glede na odgovore delodajalcev lahko predvidevamo, da bodo v prihodnjih 6 mesecih skupaj iskali približno 42.900 delavcev. Načrti se nanašajo na iskanje delavcev zaradi nadomeščanj (upokojitve, porodniški dopusti in dopusti za nego in varstvo otrok ipd.), začasnih zaposlitev (fluktuacija, sezonske zaposlitve, iztek starih pogodb, poznejše vnovične zaposlitve), določen delež pa tudi na nova delovna mesta. Delodajalci bodo najpogosteje iskali voznike težkih tovornjakov in vlačilcev, zidarje, varilce, delavce za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, prodajalce, skladiščnike in uradnike za nabavo in prodajo, čistilce, strežnike in gospodinjske pomočnike v uradih in hotelih, vojake, elektroinštalaterje, orodjarje in natarjarje.

Poklici, za katere bodo delodajalci najpogosteje iskali delavce, prvih 20 po pogostosti

Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2022/I

Če pogledamo razporeditev napovedanih zaposlitev glede na glavno skupino poklicev, bodo **najbolj iskani poklici za neindustrijski način dela, sledijo strokovnjaki, na tretjem mestu pa so poklici za storitve, prodajalci**. Med poklici za neindustrijski način dela bodo najpogosteje iskani tisti iz poklicne podskupine kovinarji, strojni mehaniki in podskupine gradbinci; med strokovnjaki bosta najbolj iskani podskupina strokovnjakov za vzgojo in izobraževanje ter podskupina strokovnjakov za informacijsko-komunikacijsko tehnologijo med poklici za storitve, prodajalci pa so to poklici za osebne storitve in prodajalci.

Razporeditev napovedanih zaposlitev glede na glavno skupino poklicev

Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2022/I

Poklici, za katere delodajalci ne najdejo ustreznih delavcev

Anketni podatki kažejo, da so se od jeseni strukturna neskladja na trgu dela precej povečala. V povprečju se je v preteklega pol leta dobra **polovica delodajalcev (54,1 %) srečala s pomanjkanjem ustreznih kadrov**. Četrtnina delodajalcev je navedla, da niso imeli težav pri iskanju ustreznih kandidatov za prosta delovna mesta (25,8 %), 19,6 % delodajalcev pa se s težavo ni srečala, saj niso iskali kadra. **Velika podjetja so se s pomanjkanjem ustreznih kandidatov soočala najpogosteje**, to je v 79,3 % primerov, sledijo srednje velika podjetja s 64,6 % in mala podjetja s 50,1 %. Najvišji deleži delodajalcev, ki se soočajo s težavami pri iskanju delavcev, so značilni za kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo (72,2 %), zdravstvo in socialno varstvo (66,3 %), gostinstvo (64,9 %), promet in skladiščenje (63,9 %), gradbeništvo (63,0 %), rudarstvo (60,4 %) in predelovalne dejavnosti (57,9 %).

Med poklici, za katere so imeli delodajalci največ težav pri iskanju ustreznih kadrov, so na prvih mestih vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, zidarji, delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih,

varilci, prodajalci, vojaki, natararji, čistilci, strežniki in gospodinjski pomočniki v uradih in hotelih, kuharji, skladiščniki in uradniki za nabavo in prodajo.

Poklici, pri katerih so imeli delodajalci najpogosteje težave pri iskanju ustreznih kadrov, prvih 20 po pogostosti

Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2022/I

Razlogi za pomanjkanje kadra po poklicih

Delodajalci so navedli ključne razloge za težave pri iskanju kadra za prosta delovna mesta po posameznih poklicih. Več kot dve tretjini jih meni, da iskanega kadra ni (70,3 %), 16,3 % jih ocenjuje, da slabi delovni pogoji (večizmensko delo in delo ob praznikih, vikendih, nizke plače, težko fizično delo ipd.) odvrčajo kandidate od prijav na razpisana delovna mesta, 11 % delodajalcev pa je ocenilo, da je ključni problem iskanja kadra v neustreznih kompetencah, znanjih in veščinah kandidatov. Problematiko izrazitega pomanjkanja kadra (kadra v tem poklicu na trgu dela ni oz. ga izrazito primanjkuje) najbolj pogosto izpostavljajo majhni delodajalci (75,8 %), slabi delovni pogoji so kot ključni razlog težav z iskanjem kadra najpogosteje prepoznani s strani velikih delodajalcev (36,9 %), medtem ko primanjkljaje kandidatov v obliki znanj, kompetenc, izkušenj ponovno najbolj izpostavljajo majhni delodajalci (13,4 %). Podrobnejši pregled konkretnih primanjkljajev kandidatov pokaže, da slednji najpogosteje obsegajo pomanjkanje delovnih izkušenj, poklicno specifičnih znanj in kompetenc ter ustrezne izobrazbe.

Primanjkljaji kandidatov za prosta delovna mesta v primerih težav delodajalcev pri iskanju delavcev v %

Vir: ZRSZ, Napovednik zaposlovanja 2022/I

Vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na postopke zaposlovanja

Polovica delodajalcev (49,5 %), ki je imela težave z zaposlovanjem določenih kadrov, navaja, da je morala podaljšati postopke zaposlovanja, 34,8 % delodajalcev niso nikogar zaposlili, dobra četrtina je iskala delavce v tujini (28,9 %), petina (20,2 %) pa je z namenom blaženja težav pri iskanju novih kadrov spremenila, razširila oz. omilila pogoje glede izobrazbe, izkušenj in drugih znanj. Višjo plačo ali/in druge bonitete je ponudilo 10,4 % delodajalcev, 5,9 % delodajalcev pa se odločilo za najemanje delavcev pri agencijah za zaposlovanje.

Podaljševanje postopkov zaposlovanja¹ je najbolj razširjen učinek pomanjkanja ustreznega kadra, ki je še posebej izrazit med delodajalci dejavnosti oskrbe z električno energijo, plinom in paro. V isti panogi je tudi posledica neustreznosti kandidatov v obliki odločitve delodajalcev, da ne bodo zaposlili nikogar, najpogostejša, sledijo ji strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti. Spremembo pogojev glede izobrazbe, izkušenj ter drugih znanj najpogosteje omenjajo delodajalci iz sektorja izobraževanje in sektorja poslovanje z nepremičninami. Najpogosteje delavce v tujini iščejo delodajalci iz gradbeništva, prometa in skladiščenja ter iz drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti. Najmanj delavcev pri agencijah za zaposlovanje se lotevajo predvsem delodajalci iz predelovalnih dejavnosti in gostinstva. Višjo plačo oz. druge bonitete so delodajalci najpogosteje ponudili v informacijskih in komunikacijskih dejavnostih ter v finančni in zavarovalniški dejavnosti.

Vpliv pomanjkanja delavcev na poslovanje podjetij ali organizacij

Pomanjkanje ustreznih kadrov je najpogosteje privedlo do nadurnega dela, ki so ga delodajalci s težavami pri zaposlovanju uporabili v 47,0 % primerov. **Četrtna delodajalcev (25,6 %)**, ki je imela težave z iskanjem kandidatov za prosta delovna mesta, **je problematiko iskanja ustreznega kadra reševala s prenašanjem dela na zunanje izvajalce (outsourcing), petina jih je za ta delovna mesta (pre)usposobila že zaposlene (20,1 %), 21,1 % delodajalcev je zaradi težav s kadrovanjem moralo zavrniti naročila, 13,4 % delodajalcev je moralo časovno odložiti načrtovano širitev, 12,6 % jih je zabeležilo vpliv na zmanjšanje obsega proizvodnje ali storitev, 0,5 % delodajalcev pa je proizvodnjo preselilo v tujino.** Za 9,0 % anketiranih delodajalcev pomanjkanje ustreznega kadra ni imelo vpliva na poslovanje.

Nadurno delo² najpogosteje uporabijo v dejavnostih rudarstva in oskrbe z električno energijo, plinom in paro ter v finančnih in zavarovalniških dejavnostih. Strategijo notranjega (pre)usposabljanja najpogosteje uporabijo v dejavnosti oskrbe z električno energijo, plinom in paro ter v predelovalnih dejavnostih, medtem ko je prenašanje dela na zunanje izvajalce (outsourcing) najpogostejše v dejavnosti oskrbe z vodo, ravnanjem z odpadki, saniranje okolja ter v gradbeništvo. Zavračanje naročil je kot posledica pomanjkanja ustreznega kadra najpogostejše v prometu in skladiščanju ter v gradbeništvo. Zmanjšanje obsega proizvodnje ali storitev je najbolj pogosto za delodajalce iz gostinstva ter za druge dejavnosti. Za časovno odložitev širitve poslovanja se je zaradi težav z iskanjem kadra poslužilo največ delodajalcev iz informacijskih in komunikacijskih dejavnosti ter iz dejavnosti poslovanja z nepremičninami.

Dobra polovica delodajalcev (54,6 %) pričakuje, da bodo imeli v prihodnje težave pri iskanju delavcev. Tovrstna skrb je še posebej navzoča pri velikih delodajalcih (77,2 %). Težave pri iskanju delavcev v

¹ Vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na postopke zaposlovanja je analiziran po dejavnostih delodajalcev, če se je v dejavnosti vsaj 50 delodajalcev opredelilo, kakšen je bil vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na ta vidik.

² Vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na poslovanje delodajalcev je opisan po dejavnostih delodajalcev, če se je v dejavnosti vsaj 50 delodajalcev opredelilo, kakšen je bil vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na ta vidik.

prihodnjih letih napoveduje tudi 60,6 % srednje velikih delodajalcev in 51,9 % majhnih delodajalcev. 44,7 % delodajalcev pa v prihodnje ne pričakuje težav pri iskanju kadra.

Največ delodajalcev, vključenih v anketo, v prihodnje pričakuje težave pri zaposlovanju kadra v naslednjih poklicih: vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, zidarji, kuharji, natakarji, varilci, prodajalci, orodjarji, skladiščniki in uradniki za nabavo in prodajo, strugarji ter delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih.

Viri

Statistični urad RS (2022a): Delovno aktivno prebivalstvo, Slovenija, marec 2022.

Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10281> (zadnji dostop 18. 05. 2022).

Statistični urad RS (2022b): Prosta in zasedena delovna mesta, Slovenija, 3. četrletje 2021.

Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10252> (zadnji dostop 18. 05. 2022).

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (2022): Pomladanska napoved gospodarskih gibanj

Dostopno na:

https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/napovedi/pomlad/pomladanska_2022/PNGG_2022.pdf (zadnji dostop 18. 05. 2022).

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (2022a): Anketa Napovednik zaposlovanja 2022/I.

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (2022b): Trg dela v številkah. Dostopno na:

https://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah (zadnji dostop 18. 05. 2022).